

ΕΝΙΑΙΑ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ (ΕΑΔΗΣΥ)

1ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Συνεδρίασε στις 30 Νοεμβρίου 2022 με την εξής σύνθεση: Ιωάννης-Κωνσταντίνος Χαλκιάς, Πρόεδρος, Μιχαήλ Διαθεσόπουλος Μέλος και Αθηνά Μπουζιούρη, Μέλος-Εισηγήτρια.

-Για να εξετάσει: α) την προδικαστική προσφυγή με ημερομηνία 27/10/2022 και Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) ΕΑΔΗΣΥ 1507/31-10-2022 του οικονομικού φορέα με την επωνυμία «...» που εδρεύει στην ..., οδός ..., και εκπροσωπείται νόμιμα, και β) την προδικαστική προσφυγή με ημερομηνία 27/10/2022 και Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) ΕΑΔΗΣΥ 1510/31-10-2022 του οικονομικού φορέα με την επωνυμία «...» και τον διακριτικό τίτλο «...» που εδρεύει στη ..., οδός ..., και εκπροσωπείται νόμιμα.

-Κατά του ... (αναθέτουσα αρχή), νόμιμα εκπροσωπούμενου.

=====

1. Με τις προδικαστικές προσφυγές, οι προσφεύγουσες ζητούν την ακύρωση: α) της απόφασης της Υπηρεσιακής Γραμματέως του Υπουργείου Δικαιοσύνης με αριθμό 57533/14-10-2022 και με θέμα: «Αποδοχή του με αριθμ. 57508/13.10.2022 Πρακτικού 2 της Επιτροπής Διενέργειας και Αξιολόγησης οικονομικών προσφορών του Ελεγκτικού Συνεδρίου, για τον έλεγχο των δικαιολογητικών κατακύρωσης και την ανάδειξη οριστικών αναδόχων υπηρεσιών (.../2022 Διακήρυξη - ΑΔΑΜ ...)» και β) της απόφασης της Υπηρεσιακής Γραμματέως του Υπουργείου Δικαιοσύνης με αριθμό 52021/26-9-2022 και με θέμα «Αποδοχή του με αριθμ. 47871/24.08.2022 πρακτικού της επιτροπής διενέργειας και αξιολόγησης οικονομικών προσφορών για την ανάδειξη προσωρινών αναδόχων υπηρεσιών ... (.../2022 Διακήρυξη - ΑΔΑΜ ...)».

2. Η μεν πρώτη προσφεύγουσα βάλλει κατά των προσβαλλόμενων αποφάσεων αφενός, κατά το μέρος τους με το οποίο έγινε δεκτή η προσφορά της ... και της κατακυρώθηκε το αποτέλεσμα του διαγωνισμού για το Τμήμα 1 της σύμβασης και αφετέρου, κατά το μέρος τους με το οποίο έγιναν δεκτές οι προσφορές των οικονομικών φορέων ..., ..., ..., ... και

3. Η δε δεύτερη προσφεύγουσα βάλλει κατά των προσβαλλόμενων αποφάσεων κατά το μέρος τους, με το οποίο αποκλείστηκε η ίδια από τον διαγωνισμό.

4. Υπέρ της διατήρησης ισχύος των προσβαλλόμενων πράξεων, κατά το μέρος που τους αφορούν, παρεμβαίνουν: α) ο οικονομικός φορέας με την επωνυμία «...» που εδρεύει στα ..., οδός ..., και εκπροσωπείται νόμιμα, με αίτημα την απόρριψη αμφοτέρων των προδικαστικών προσφυγών, β) ο οικονομικός φορέας με την επωνυμία «...» (δεύτερη προσφεύγουσα), με αίτημα την απόρριψη της πρώτης προδικαστικής προσφυγής, γ) ο οικονομικός φορέας με την επωνυμία «...» που εδρεύει στην ..., ..., και εκπροσωπείται νόμιμα, με αίτημα την απόρριψη της πρώτης προδικαστικής προσφυγής, και δ) ο οικονομικός φορέας με την επωνυμία «...» (πρώτη προσφεύγουσα), με αίτημα την απόρριψη της δεύτερης προδικαστικής προσφυγής.

Η συζήτηση άρχισε, αφού άκουσε την Εισηγήτρια.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφτηκε κατά τον Νόμο

5. Για την άσκηση κάθε μίας από τις κρινόμενες προδικαστικές προσφυγές καταβλήθηκε, εισπράχθηκε και δεσμεύτηκε το νόμιμο, σύμφωνα με τα άρθρα 363 ν. 4412/2016 και 5 πδ 39/2017, παράβολο ποσού 616,00 ευρώ, όπως υπολογίζεται βάσει της εκτιμώμενης αξίας ποσού 123.042,90 του Τμήματος 1 της σύμβασης που αποτελεί αντικείμενο της προδικαστικής προσφυγής (κωδικός ηλεκτρονικού παραβόλου πρώτης προδικαστικής προσφυγής: ..., κωδικός ηλεκτρονικού παραβόλου δεύτερης προδικαστικής προσφυγής: ...).

6. Με Διακήρυξη της αναθέτουσας αρχής με αριθ. πρωτ. .../16.06.2022 προκηρύχθηκε ανοικτός ηλεκτρονικός διαγωνισμός για την ανάδειξη αναδόχου της σύμβασης υπηρεσιών ..., με δικαίωμα προαίρεσης για παράταση ενός επιπλέον έτους για το Τμήμα 1. Η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης ανέρχεται συνολικά σε 361.728,13 ευρώ συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ 24% και δικαιώματος προαίρεσης. Το αντικείμενο της σύμβασης υποδιαιρέθηκε σε οκτώ (8) τμήματα με δικαίωμα των οικονομικών φορέων να υποβάλουν προσφορά για ένα ή περισσότερα από αυτά. Ως κριτήριο

ανάθεσης ορίστηκε αυτό της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς αποκλειστικά βάσει της προσφερόμενης για καθένα από τα τμήματα της σύμβασης τιμής. Η Προκήρυξη της σύμβασης απεστάλη με ηλεκτρονικά μέσα για δημοσίευση στις 20/06/2022 στην Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ η Διακήρυξη αναρτήθηκε στο ΚΗΜΔΗΣ στις 23/6/2022 (ΑΔΑΜ: ...) και στο ΕΣΗΔΗΣ, μέσω του οποίου διενεργείται ο διαγωνισμός με συστημικό α/α

7. Στον διαγωνισμό συμμετείχαν για το Τμήμα 1 που αποτελεί αντικείμενο των κρινόμενων προδικαστικών προσφυγών επτά (7) οικονομικοί φορείς. Η Επιτροπή Διαγωνισμού με το πρακτικό της με ημερομηνία 25/7/2022, αφού αποσφράγισε και έλεγξε τους φακέλους δικαιολογητικών συμμετοχής – τεχνικών προσφορών και οικονομικών προσφορών σε μία συνεδρίαση, εισηγήθηκε όσον αφορά το Τμήμα 1 της σύμβασης: α) την απόρριψη των προσφορών της ... και της δεύτερης προσφεύγουσας ... (δεύτερη προσφεύγουσα) ως ασυνήθιστα χαμηλών, β) την αποδοχή των προσφορών των οικονομικών φορέων ..., ... (πρώτη προσφεύγουσα), ..., ... και ... και γ) την ανάδειξη της μειοδότης ... ως προσωρινής αναδόχου της σύμβασης. Με την προσβαλλόμενη απόφαση της αναθέτουσας αρχής με αριθμό πρωτ. 52021/20.09.2022 επικυρώθηκε το ανωτέρω πρακτικό και αναδείχθηκε προσωρινή ανάδοχος της σύμβασης η ... (πρώτη παρεμβαίνουσα). Με την προσβαλλόμενη απόφαση της αναθέτουσας αρχής με αριθμό πρωτ. 57533/14.10.2022 επικυρώθηκε το πρακτικό ελέγχου δικαιολογητικών κατακύρωσης της Επιτροπής Διαγωνισμού και κατακυρώθηκε το αποτέλεσμα του διαγωνισμού στην πρώτη παρεμβαίνουσα.

8. Με την πρώτη προσβαλλόμενη απόφαση κατακύρωσης του αποτελέσματος του διαγωνισμού, στην οποία ενσωματώνονται όλες οι προηγούμενες εκτελεστές διοικητικές πράξεις του διαγωνισμού, μεταξύ των οποίων και η δεύτερη προσβαλλόμενη, ολοκληρώθηκε η σύνθετη διοικητική ενέργεια του διαγωνισμού (πρβλ. ΕΑ ΣτΕ 1238/2010, 110/2009, 200/2008, ΔΕφΠειρ 44/2016, ΔΕφΑθ 10/2015 κ.α.). Οι προσβαλλόμενες κοινοποιήθηκαν στους διαγωνιζόμενους μέσω της «Επικοινωνίας» του διαγωνισμού στις 20/10/2022.

9. Επειδή, ο διαγωνισμός, ενόψει του αντικείμενου της σύμβασης (υπηρεσίες), της συνολικής εκτιμώμενης αξίας της, χωρίς ΦΠΑ, του χρόνου έναρξης της

διαδικασίας ανάθεσης, καθώς επίσης και της νομικής φύσης του αναθέτοντος φορέα υπάγεται στις διατάξεις του ν. 4412/2016. Συνακόλουθα, οι κρινόμενες διαφορές διέπονται από τις διατάξεις του Βιβλίου IV του ν. 4412/2016, η δε ΕΑΔΗΣΥ είναι αρμόδια να εξετάσει τις προδικαστικές προσφυγές, οι οποίες έχουν ασκηθεί παραδεκτά.

10. Η αναθέτουσα αρχή κοινοποίησε τις προδικαστικές προσφυγές στους θιγόμενους στις 31/10/2022 και υπέβαλε απόψεις επ' αυτών νόμιμα και εμπρόθεσμα στις 10/11/2022. Νόμιμα και εμπρόθεσμα υπέβαλε συμπληρωματικό υπόμνημα η δεύτερη προσφεύγουσα εντός πενθημέρου από την κοινοποίηση των απόψεων.

11. Παραδεκτά και με έννομο συμφέρον παρεμβαίνουν υπέρ της διατήρησης ισχύος της προσβαλλόμενης και με αίτημα την απόρριψη της πρώτης προδικαστικής προσφυγής οι προαναφερθέντες οικονομικοί φορείς, δοθέντος ότι με τις κρινόμενες προδικαστικές προσφυγές προβάλλονται λόγοι απόρριψης των προσφορών τους. Επίσης παραδεκτά παρεμβαίνει η πρώτη προσφεύγουσα με αίτημα την απόρριψη της δεύτερης προδικαστικής προσφυγής και τη διατήρηση ισχύος των προσβαλλόμενων, κατά το μέρος τους που αποκλείουν την δεύτερη προσφεύγουσα. Είναι απαράδεκτη, όμως, η προβολή με την παρέμβαση πρόσθετων λόγων αποκλεισμού της δεύτερης προσφεύγουσας, αφού τέτοιοι λόγοι μπορούν να προβληθούν (και έχουν προβληθεί) με την πρώτη κρινόμενη προδικαστική προσφυγή της παρεμβαίνουσας.

12. Η Διακήρυξη συνιστά το κανονιστικό πλαίσιο του διαγωνισμού δεσμεύοντας αμφίδρομα τον αναθέτοντα φορέα και τους διαγωνιζόμενους (ΕΑ ΣτΕ 352/2016, 53/2011, ΣτΕ 3669/2015, 5022/2012).

13. Με τον πρώτο λόγο της πρώτης προδικαστικής προσφυγής η προσφεύγουσα ζητά την ακύρωση των προσβαλλόμενων λόγω παράβασης ουσιώδους τύπου της διαδικασίας, διότι, κατά τους ισχυρισμούς της, παρά το γεγονός ότι η Επιτροπή Διαγωνισμού διαπίστωσε ότι οι φάκελοι δικαιολογητικών συμμετοχής – τεχνικής προσφοράς των οικονομικών φορέων ..., ..., ... και ... παρουσιάζουν πλημμέλειες και, κατά συνέπεια, οι υποβληθείσες προσφορές δεν πληρούν τους όρους της Διακήρυξης, τους έκανε δεκτούς στον διαγωνισμό, αποσφράγισε τις οικονομικές προσφορές τους και τους κατέταξε κατά σειρά μειοδοσίας, το δε αρμόδιο αποφαινόμενο

όργανο επικύρωσε το οικείο πρακτικό, χωρίς να αποκλείσει τους ανωτέρω οικονομικούς φορείς.

14. Ο λόγος αυτός της πρώτης προδικαστικής προσφυγής είναι απορριπτέος ως ερειδόμενος στην εσφαλμένη προϋπόθεση ότι η Επιτροπή Διαγωνισμού διαπίστωσε λόγους αποκλεισμού των προαναφερθέντων οικονομικών φορέων. Όπως προκύπτει από το Πρακτικό της Επιτροπής Διαγωνισμού, με ημερομηνία 25/7/2022, αυτή διατύπωσε παρατηρήσεις στους φακέλους δικαιολογητικών συμμετοχής – τεχνικών προσφορών, χωρίς να κρίνει ότι συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού των οικονομικών φορέων, εισηγήθηκε να ληφθούν υπόψη οι διαπιστώσεις της κατά τον έλεγχο των δικαιολογητικών του προσωρινού αναδόχου (βλ. σελ. 6 του Πρακτικού 1) και έκανε αποδεκτές τις υποβληθείσες προσφορές στο στάδιο δικαιολογητικών συμμετοχής – τεχνικών προσφορών. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, η πρώτη προσφεύγουσα εσφαλμένα υπολαμβάνει ότι η αναθέτουσα αρχή διαπίστωσε ότι οι προσφορές των προαναφερθέντων οικονομικών φορέων δεν πληρούν τους όρους της Διακήρυξης και παραβίασε ουσιώδη τύπο της διαδικασίας κάνοντάς τις δεκτές στο στάδιο αξιολόγησης των οικονομικών προσφορών. Επομένως, ο λόγος αυτός της πρώτης προδικαστικής προσφυγής πρέπει να απορριφθεί.

15. Με τον δεύτερο λόγο της πρώτης προδικαστικής προσφυγής η προσφεύγουσα βάλλει κατά της αποδοχής της ..., ισχυριζόμενη ότι συντρέχει στο πρόσωπό της ο λόγος αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 περ. στ' ν. 4412/2016, διότι έχει υποπέσει σε σοβαρές και επαναλαμβανόμενες πλημμέλειες κατά την εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων που είχαν ως αποτέλεσμα την επιβολή από τις αντίστοιχες αναθέτουσες αρχές τουλάχιστον επτά (7) κυρώσεων λόγω παράβασης συμβατικών υποχρεώσεων.

16. Συγκεκριμένα, η προσφεύγουσα επικαλείται και προσκομίζει: α) την απόφαση του Διευθυντή ... του ... με αριθμό πρωτ. 8045/8/521-λστ'/16-11-2020, με την οποία εγκρίθηκε με ημερομηνία 16/11/2021 το πρωτόκολλο παραλαβής εργασιών της σύμβασης με αριθμό 8045/8/521-ια' με επιβολή έκπτωσης επί της συμβατικής αξίας ποσού 70,00 ευρώ πλέον ΦΠΑ λόγω απόκλισης των παρασχεθεισών εργασιών από τις συμβατικές προβλέψεις, η οποία δεν επηρέασε την καταλληλότητά τους, β) την απόφαση του Διευθυντή ... με αριθμό πρωτ. 8041/6/18-ΙΖ/23-10-2020, με την οποία αποφασίστηκε η

παραλαβή των υπηρεσιών καθαριότητας μηνός Σεπτεμβρίου 2020 στις κτιριακές εγκαταστάσεις στέγασης αστυνομικών με επιβολή ποινικής ρήτρας ποσού 37,21 ευρώ και ποσοστού 5% του μηνιαίου τιμήματος, διότι η παρεμβαίνουσα δεν παρείχε καθόλου υπηρεσίες ... στο ... και στο ..., γ) την απόφαση του ίδιου πιο πάνω οργάνου με αριθμό πρωτ. 8045/8/18-ΚΓ/16-6-2020, με την οποία αποφασίστηκε η παραλαβή των υπηρεσιών καθαριότητας μηνός Μαΐου 2020 στις κτιριακές εγκαταστάσεις στέγασης αστυνομικών με επιβολή ποινικής ρήτρας ποσού 249,12 ευρώ και ποσοστού 5% του μηνιαίου τιμήματος, διότι η παρεμβαίνουσα δεν παρείχε καθόλου υπηρεσίες καθαριότητας για είκοσι (20) ημέρες στο ..., δ) την απόφαση του Υπουργού ... με αριθμό πρωτ. ΓΔΑΜ/ΚΑΗΚ 19115/7-10-2019, με την οποία επιβλήθηκε στην παρεμβαίνουσα συνολικό πρόστιμο ποσού 1.100,00 ευρώ για τρεις διακριτές παραβάσεις, ήτοι 300,00 ευρώ για 4 ημέρες εργασίας κατά τις οποίες ο αριθμός των εργαζομένων ήταν κατά 1 άτομο μικρότερος του συμβατικά προβλεπόμενου, 600,00 ευρώ για 2 ημέρες εργασίας κατά τις οποίες ο αριθμός των εργαζομένων ήταν κατά 2 άτομα μικρότερος του συμβατικά προβλεπόμενου και 200,00 ευρώ λόγω παράλειψης της εργασίας καθαρισμού υψηλών υαλοπινάκων.

17. Η αναθέτουσα αρχή αντιτάσσει στα ανωτέρω ότι οι επικαλούμενες από την προσφεύγουσα παραβάσεις αφορούν στην πλειονότητά τους πλημμέλειες της ... που διαπράχθηκαν σε χρονικό διάστημα προγενέστερο των δύο (2) ετών από τη λήξη της προθεσμίας υποβολής της προσφοράς και, σε κάθε περίπτωση, δεν αφορούν σε αδήλωτη εργασία. Η παρεμβαίνουσα ... προβάλλει ότι ο λόγος αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 περ. στ' ν. 4412/2016 είναι δυνητικός και συντρέχει μόνο όταν οι τυχόν πλημμέλειες είχαν ως αποτέλεσμα την πρόωρη καταγγελία της προηγούμενης σύμβασης, αποζημίωσης ή άλλες κυρώσεις ανάλογης σοβαρότητας. Επιπλέον, υποστηρίζει ότι οι διαπιστωθείσες πλημμέλειες δεν ήταν σοβαρές και ουσιώδεις, τα δε ποσά των κυρώσεων που της επιβλήθηκαν από τις αναθέτουσες αρχές ήταν αμελητέα σε σχέση με τις παρασχεθείσες υπηρεσίες. Τέλος, ισχυρίζεται ότι η καταβολή συμβατικού ανταλλάγματος με έκπτωση αφορούσε σε μεμονωμένες παρεκκλίσεις από τους συμβατικούς όρους που επέφεραν πρόσκαιρη μείωση του συμβατικού τιμήματος, και ότι, σε κάθε

περίπτωση, η σύμβαση με το Υπουργείο Υποδομών ολοκληρώθηκε και χορηγήθηκε βεβαίωση καλής εκτέλεσης.

18. Επειδή, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι στο άρθρο 2.2.3.4.στ' της Διακήρυξης ορίζεται ότι *«αποκλείεται από τη συμμετοχή στη διαδικασία σύναψης της παρούσας σύμβασης, οικονομικός φορέας σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες καταστάσεις: ... (στ) εάν έχει επιδείξει σοβαρή ή επαναλαμβανόμενη πλημμέλεια κατά την εκτέλεση ουσιώδους απαίτησης στο πλαίσιο προηγούμενης δημόσιας σύμβασης, προηγούμενης σύμβασης με αναθέτοντα φορέα ή προηγούμενης σύμβασης παραχώρησης που είχε ως αποτέλεσμα την πρόωρη καταγγελία της προηγούμενης σύμβασης, αποζημιώσεις ή άλλες παρόμοιες κυρώσεις»*. Με τον ανωτέρω όρο της Διακήρυξης, η αναθέτουσα αρχή ανήγαγε τον δυνητικό λόγο αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 περ. στ' του ν. 4412/2016 σε υποχρεωτικό, υπό την έννοια ότι, κατόπιν της ένταξής του στο κανονιστικό πλαίσιο του διαγωνισμού, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να εξετάσει τη συνδρομή ή μη των προϋποθέσεων του και να αποκλείσει οικονομικό φορέα στο πρόσωπο του οποίου διαπιστώνεται η συνδρομή του (βλ. ΔΕφΑθ 681/2022, σκ. 8, ΔΕφΘεσ/νικής 359/2022, σκ. 6, πρβλ. ΕΑ ΣτΕ 204/2019, σκ. 15).

19. Ειδικότερα, για τη στοιχειοθέτηση του λόγου αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 περ. στ' ν. 4412/2016, στο οποίο αντιστοιχεί ο προπαρατεθείς όρος της Διακήρυξης, απαιτείται η σωρευτική συνδρομή των εξής προϋποθέσεων: α) η εκ μέρους του αναδόχου σοβαρή ή επαναλαμβανόμενη πλημμέλεια κατά την εκτέλεση ουσιώδους απαίτησης στο πλαίσιο προηγούμενης δημόσιας σύμβασης, και β) να έχει χωρήσει, ως αποτέλεσμα της ανωτέρω πλημμέλειας, πρόωρη καταγγελία της προηγούμενης σύμβασης, αποζημιώσεις ή άλλες παρόμοιες κυρώσεις. Από τη γραμματική διατύπωση της διάταξης, προκύπτει ότι για τη συνδρομή του επίμαχου λόγου αποκλεισμού δεν απαιτείται σωρευτικά, αλλά διαζευκτικά, είτε σοβαρότητα είτε επαναλαμβανόμενος χαρακτήρας των προηγούμενων συμβατικών παραβάσεων. Επιπροσθέτως, προκύπτει ότι η σοβαρότητα ή η επανάληψη της πλημμέλειας δεν απαιτείται να οδήγησε υποχρεωτικά σε καταγγελία της σύμβασης, αλλά αρκεί ακόμη και η επιβολή παρόμοιων κυρώσεων. Από τη δε αναφορά του νόμου σε *«αποζημιώσεις ή άλλες παρόμοιες κυρώσεις»* προκύπτει σαφώς ότι οι κυρώσεις μπορεί να έχουν αμιγώς οικονομικό χαρακτήρα, ακόμη και εάν δεν

συνοδεύονται από πρόωρη λύση της σύμβασης. Έτσι, στην έννοια των παρόμοιων κυρώσεων, εμπίπτει, πέραν της έκπτωσης, και η επιβολή ποινικών ρητρών, προστίμων ή εκπτώσεων από την οφειλόμενη συμβατική αμοιβή (πρβλ. ΔΕφΑθ 1795/2022, ΑΕΠΠ 99/2022, σκ. 37, 1224/2021, σκ. 11), απορριπτόμενων των περί του αντιθέτου ισχυρισμών της SARP. Περαιτέρω, σε περίπτωση επιβολής από αναθέτουσες αρχές, πλήθους κυρώσεων, στις οποίες περιλαμβάνονται κατά τα άνω και οι ποινικές ρήτρες και εκπτώσεις συμβατικής αμοιβής, προκύπτει η απαιτούμενη από το νόμο επαναλαμβανόμενη πλημμέλεια κατά την εκτέλεση της προηγούμενων δημοσίων συμβάσεων, οι οποία στοιχειοθετεί τον λόγο αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 περ. στ' Ν. 4412/2016 (βλ. ΔΕφΠειρ 505/2018, πρβλ. ΔΕφΑθ 1795/2022).

20. Στην προκείμενη περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι, κατά την τελευταία τριετία, η ... υπέπεσε σε τουλάχιστον επτά (7) παραβάσεις συμβατικών υποχρεώσεων, οι οποίες οδήγησαν αντίστοιχα σε επιβολή οικονομικών κυρώσεων από τις αναθέτουσες αρχές, ήτοι προστίμων και εκπτώσεων επί της συμβατικής αξίας. Ειδικότερα, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες αποφάσεις, η παρεμβαίνουσα παραβίασε ουσιώδεις συμβατικές υποχρεώσεις στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών καθαριότητας σε αναθέτουσες αρχές, καθώς είτε δεν παρείχε καθόλου (στις περιπτώσεις των συμβάσεων με υπηρεσίες του ...) είτε δεν παρείχε προσηκόντως (στην περίπτωση της σύμβασης με το Υπουργείο ...) τις συμβατικές υπηρεσίες. Από το στοιχείο αυτό προκύπτει επαναλαμβανόμενη αντισυμβατική συμπεριφορά της προσφεύγουσας, η οποία, μάλιστα, οδήγησε σε επιβολή οικονομικών κυρώσεων από τις αναθέτουσες αρχές. Απορριπτέος είναι ο ισχυρισμός της ... ότι οι περιπτώσεις επιβολής έκπτωσης επί του συμβατικού τιμήματος αφορούσαν συμφωνημένες παρεκκλίσεις από τις συμβατικές υποχρεώσεις, αφενός ως νόμω αβάσιμος, καθόσον η έκπτωση επί της συμβατικής αξίας εφαρμόζεται, σύμφωνα με το άρθρο 219 παρ. 3 και 4 ν. 441/2016, σε περίπτωση υπηρεσιών που δεν ανταποκρίνονται πλήρως στους όρους της σύμβασης και αφετέρου ως ουσία αβάσιμος, αφού, από τις αποφάσεις επιβολής των κυρώσεων προκύπτει ότι αυτές επιβλήθηκαν λόγω μη παροχής από την παρεμβαίνουσα μέρους των συμβατικών υπηρεσιών σε συγκεκριμένες εγκαταστάσεις της αναθέτουσας αρχής για ικανό χρονικό

διάστημα (έξι ημέρες στην πρώτη από τις προαναφερθείσες περιπτώσεις και είκοσι ημέρες στη δεύτερη). Αλυσιτελώς δε προβάλλεται ο ισχυρισμός της ... ότι αυτή δεν κηρύχθηκε έκπτωτη από τις εν λόγω συμβάσεις, δεδομένου ότι, όπως προαναφέρθηκε, και οι ποινικές ρήτρες και οι εκπτώσεις επί της συμβατικής αξίας αποτελούν κυρώσεις κατά την έννοια του άρθρου 73 παρ. 4 περ. στ' Ν. 4412/2016. Ομοίως, αλυσιτελώς προβάλλεται ο ισχυρισμός της παρεμβαίνουσας ότι έλαβε βεβαίωση καλής εκτέλεσης της σύμβασης με το Υπουργείο ..., διότι το γεγονός αυτό δεν αίρει τη διαπιστωθείσα επαναλαμβανόμενη αντισυμβατική συμπεριφορά του αναδόχου (ΔΕΦΑΘ 1795/2022, ΑΕΠΠ 99/2022).

21. Με τα δεδομένα αυτά, στοιχειοθετείται ο λόγος αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 περ. στ' ν. 4412/2016, διότι συντρέχει τόσο το στοιχείο της επαναλαμβανόμενης πλημμέλειας ως προς την εκπλήρωση ουσιωδών συμβατικών υποχρεώσεων της παρεμβαίνουσας στο πλαίσιο δημοσίων συμβάσεων, η οποία προκύπτει από το πλήθος των κατ' αυτής επιβληθεισών κυρώσεων, όσο και το στοιχείο του αποτελέσματος, το οποίο επήλθε λόγω της επαναλαμβανόμενης πλημμέλειας, ήτοι αυτή καθαυτή η επιβολή των κυρώσεων υπό τη μορφή ποινικών ρητρών. Κατά συνέπεια, ο προκείμενος λόγος της πρώτης προδικαστικής προσφυγής πρέπει να γίνει δεκτός.

22. Με τον τρίτο λόγο της πρώτης προδικαστικής προσφυγής, η προσφεύγουσα βάλλει κατά της αποδοχής της προσφοράς της ... προβάλλοντας ότι συντρέχει στο πρόσωπό της ο λόγος αποκλεισμού του άρθρου 73 παρ. 4 περ. ζ' ν. 4412/2016, διότι παρέλειψε να δηλώσει στο ΕΕΕΣ της το γεγονός ότι στο πλαίσιο εκτέλεσης προηγούμενων συμβάσεων είχε υποπέσει σε συμβατικές παραβάσεις που επέφεραν την επιβολή κυρώσεων από τις αναθέτουσες αρχές. Η παρεμβαίνουσα ... αντιτάσσει στα ανωτέρω ότι ορθώς δεν δήλωσε την έκδοση των σχετικών αποφάσεων των αντισυμβαλλόμενων της αναθετουσών αρχών, διότι ουδέποτε έχει υποστεί πρόωρη καταγγελία σύμβασης, ενώ, κατά τους ισχυρισμούς της, στο πλαίσιο του επίμαχου ερωτήματος του ΕΕΕΣ γίνεται αναφορά περί επιβολής αποζημιώσεων ή άλλων παρόμοιων κυρώσεων πάντα σε σχέση με καταγγελία προηγούμενης σύμβασης, για να δηλωθούν δε σχετικές κυρώσεις πρέπει να έχουν επιβληθεί λόγω εξαιρετικά σοβαρών παραβιάσεων

συμβατικών υποχρεώσεων παρόμοιων και ανάλογων με αυτές με αυτές που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε καταγγελία της σύμβασης.

23. Επειδή, στο άρθρο 2.2.3.4.ζ' της Διακήρυξης ορίζεται ότι «*αποκλείεται από τη συμμετοχή στη διαδικασία σύναψης της παρούσας σύμβασης, οικονομικός φορέας ... (ζ) εάν έχει κριθεί ένοχος εκ προθέσεως σοβαρών απατηλών δηλώσεων κατά την παροχή των πληροφοριών που απαιτούνται για την εξακρίβωση της απουσίας των λόγων αποκλεισμού ή την πλήρωση των κριτηρίων επιλογής, έχει αποκρύψει τις πληροφορίες αυτές ή δεν είναι σε θέση να προσκομίσει τα δικαιολογητικά που απαιτούνται κατ' εφαρμογή της παραγράφου 2.2.9.2 της παρούσας*». Περαιτέρω, στο προσαρτημένο στη Διακήρυξη υπόδειγμα ΕΕΕΣ περιέχεται το ερώτημα «*Πρώρη καταγγελία, αποζημιώσεις ή άλλες παρόμοιες κυρώσεις. Έχει υποστεί ο οικονομικός φορέας πρώρη καταγγελία προηγούμενης δημόσιας σύμβασης, προηγούμενης σύμβασης με αναθέτοντα φορέα ή προηγούμενης σύμβασης παραχώρησης, ή επιβολή αποζημιώσεων ή άλλων παρόμοιων κυρώσεων σε σχέση με την εν λόγω προηγούμενη σύμβαση;*».

24. Οι ανωτέρω διατάξεις της Διακήρυξης, ερμηνευόμενες σύμφωνα με τις αντίστοιχες διατάξεις της εφαρμοστέας στην προκείμενη περίπτωση Οδηγία 2014/24/ΕΕ και του ν. 4412/2016, αποσκοπούν στο να αποτρέψουν την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων σε οικονομικούς φορείς αμφίβολης αξιοπιστίας και ακεραιότητας (ΕΑ ΣτΕ 40/2019). Για την προαπόδειξη της μη συνδρομής των οικείων λόγων αποκλεισμού οι οικονομικοί φορείς υποχρεούνται να υποβάλουν συμπληρωμένο το ΕΕΕΣ. Ειδικότερα, οι οικονομικοί φορείς υποχρεούνται να παράσχουν όλες τις αναγκαίες πληροφορίες, δηλώνοντας τα σχετικά πραγματικά γεγονότα και στοιχεία που ενδεχομένως εμπίπτουν στους λόγους αποκλεισμού, προκειμένου η αναθέτουσα αρχή να διαπιστώσει εάν συντρέχει ή όχι λόγος αποκλεισμού τους από την τρέχουσα διαγωνιστική διαδικασία (ΕΑ ΣτΕ 204/2019, 40/2019 κ.α.). Στο πλαίσιο αυτό, η απάντηση του διαγωνιζόμενου στο πεδίο του ΕΕΕΣ περί πρώρης καταγγελίας, αποζημιώσεων ή άλλων παρόμοιων κυρώσεων αφορά στη δήλωση πραγματικών γεγονότων και μόνο, και συγκεκριμένα εάν τους έχει επιβληθεί έκπτωση, αποζημιώσεις ή άλλες παρόμοιες κυρώσεις λόγω πλημμελούς εκτέλεσης προηγούμενης δημόσιας σύμβασης. Αντίθετα, δεν είναι αντικείμενο του ερωτήματος ο εκ μέρους του διαγωνιζόμενου

αξιολογικός χαρακτηρισμός των εν λόγω πραγματικών γεγονότων, ήτοι η εκ μέρους του δήλωση εάν συντρέχει ή όχι στο πρόσωπό του λόγος αποκλεισμού εξαιτίας των δηλούμενων πραγματικών γεγονότων. Το τελευταίο αυτό ζήτημα ανάγεται στην κρίση της αναθέτουσας αρχής, αφού ο διαγωνιζόμενος που έχει απαντήσει θετικά στο οικείο ερώτημα του ΕΕΕΣ, έχει συμπληρώσει και τα επόμενα σχετικά παρέχοντας όλες τις αναγκαίες πληροφορίες, προκειμένου η αναθέτουσα αρχή να διαπιστώσει τελικά εάν συντρέχει ή όχι λόγος αποκλεισμού από την τρέχουσα διαγωνιστική διαδικασία (βλ. ΔΕφΠάτρας 97/2021, σκ. 22, ΔΕφΑθ 999/2021, 387/2019, πρβλ. ΕΑ ΣτΕ 40, 279/2019).

25. Στην προκείμενη περίπτωση, η ... απάντησε «ΟΧΙ» στο πεδίο του ΕΕΕΣ περί καταγγελιών, αποζημιώσεων και λοιπών κυρώσεων, παρά το γεγονός ότι κατά τον χρόνο κατάρτισης και υποβολής του ΕΕΕΣ της είχαν υποβληθεί οι αναφερόμενες στην προηγούμενη σκέψη αποφάσεις των αντισυμβαλλόμενων της αναθετουσών αρχών. Με τον τρόπο αυτό, η παρεμβαίνουσα παρέλειψε να δηλώσει πραγματικά γεγονότα που ήταν απαραίτητα για την διαπίστωση της συνδρομής ή μη του λόγου αποκλεισμού του άρθρου 2.2.3.4.στ' της Διακήρυξης, με αποτέλεσμα να συντρέχει ο λόγος αποκλεισμού του άρθρου 2.2.3.4.ζ' της Διακήρυξης, ήτοι η απόκρυψη πληροφοριών που απαιτούνται για την εξακρίβωση της απουσίας των λόγων αποκλεισμού. Οι δε ισχυρισμοί της σχετικά με την έλλειψη βαρύτητας των κυρώσεων που της είχαν επιβληθεί συνιστά στοιχείο που θα συνεκτιμάτο κατά την αξιολόγηση της συνδρομής ή μη του λόγου αποκλεισμού του άρθρου 2.2.3.4.στ' της Διακήρυξης, σε περίπτωση που είχαν δηλωθεί τα σχετικά γεγονότα στο ΕΕΕΣ, δεν αναιρούσε όμως την υποχρέωσή της να δηλώσει με ακρίβεια στο ΕΕΕΣ όλες τις κρίσιμες πληροφορίες που καθιστούν εφικτή την εξακρίβωση ότι δεν συντρέχουν στο πρόσωπό της λόγοι αποκλεισμού (βλ. ΔΕφΠάτρας 97/2021, σκ. 22, ΔΕφΑθ 387/2019). Κατά συνέπεια, ο τρίτος λόγος της προδικαστικής προσφυγής πρέπει να γίνει δεκτός.

26. Με τον τέταρτο λόγο της πρώτης προδικαστικής προσφυγής, η προσφεύγουσα βάλλει κατά της αποδοχής της προσφοράς της ... ισχυριζόμενη ότι αυτή παρίσταται ασυνήθιστα χαμηλή ως προς το κονδύλιο των αναλώσιμων υλικών σε σύγκριση με τις απαιτήσεις του έργου. Ειδικότερα, η προσφεύγουσα, αφού εκθέτει τις τεχνικές απαιτήσεις εκτέλεσης

της σύμβασης (τετραγωνικά μέτρα, απαιτούμενες εργασίες κ.λπ.), ισχυρίζεται ότι το κονδύλιο αναλωσίμων της προσφοράς της ... ποσού 1.800,006 ευρώ είναι ανεπαρκές για την εκτέλεση της σύμβασης, όπως προκύπτει από τα διδάγματα κοινής πείρας και λογικής και από την ίδια τη φύση του αντικειμένου της σύμβασης. Κατά τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας, το κονδύλιο αναλωσίμων της ... αντιστοιχεί σε δαπάνη μόλις 6,816 ανά ημέρα, η οποία δεν είναι επαρκής κατά την κοινή λογική, λαμβανομένου υπόψη ενδεικτικά ότι η τιμή τεμαχίου ενός μόνο από τα προϊόντα που προτίθεται να χρησιμοποιήσει η ..., ήτοι του καθαριστικού δαπέδων ..., είναι 27,42 ευρώ. Η παρεμβαίνουσα αντιτάσσει στα ανωτέρω ότι έχει συμπεριλάβει στην προσφορά της αναλυτικό πίνακα κοστολόγησης των αναλωσίμων, τον οποίο η προσφεύγουσα δεν αμφισβητεί συγκεκριμένα, και προσθέτει ότι ιδίως ως προς τα απορρυπαντικά η προσφερόμενη από την ίδια τιμή είναι μεγαλύτερη από αυτή της προσφεύγουσας.

27. Επειδή, οι διατάξεις του άρθρου 3.1.2.1.γ' της Διακήρυξης, σε συνδυασμό με τις αντίστοιχες διατάξεις του άρθρου 88 ν. 4412/2016, επιβάλλουν στην αναθέτουσα αρχή να εκτιμά εάν οι υποβληθείσες στην διαγωνιστική διαδικασία οικονομικές προσφορές είναι ασυνήθιστα χαμηλές και σε περίπτωση που κάποιες από αυτές εμφανίζονται ως τέτοιες, να εξακριβώνει τη σοβαρότητα και τη φερεγγυότητά τους καλώντας τους οικονομικούς φορείς να παράσχουν εξηγήσεις σχετικά με τις προσφερόμενες τιμές. Η αναθέτουσα αρχή διαθέτει ευρεία διακριτική ευχέρεια να εκτιμήσει κατ' αρχήν συγκεκριμένη οικονομική προσφορά ως ασυνήθιστα χαμηλή, υποχρεούμενη, όμως, στην περίπτωση αυτή να καλέσει τον διαγωνιζόμενο, του οποίου την οικονομική προσφορά κρίνει ως ασυνήθιστα χαμηλή, προς παροχή των αναγκαίων διευκρινίσεων ως προς τη σύνθεση της προσφοράς του.

28. Εξάλλου, σε περίπτωση κατά την οποία διαγωνιζόμενος προβάλλει ειδικούς και συγκεκριμένους ισχυρισμούς περί υποβολής ασυνήθιστα χαμηλής προσφοράς εκ μέρους άλλου διαγωνιζόμενου, γεννάται αντίστοιχη υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να απαντήσει επί των προβληθέντων ουσιαστών ισχυρισμών. Η απάντηση αυτή πρέπει να είναι νομίμως αιτιολογημένη, η δε νομιμότητα και επάρκεια της σχετικής αιτιολογίας αποτελεί αντικείμενο ελέγχου από την ΕΑΔΗΣΥ (βλ. ΣτΕ 7μ 726/2022, ΣτΕ 199/2021, 154/2021, ΕΑ ΣτΕ 12/2020). Ωστόσο, οι διαγωνιζόμενοι δεν εμποδίζονται να

προβάλουν το πρώτον ισχυρισμούς περί ασυνήθιστα χαμηλών προσφορών άλλων προσφερόντων με την άσκηση προδικαστικής προσφυγής τους ενώπιον της ΕΑΔΗΣΥ (πρβλ. ΣτΕ 7μ 726/2022, σκ. 32, ΑΕΠΠ 1554/2021, σκ. 11). Δεν θεωρούνται ουσιώδεις και συγκεκριμένοι οι ισχυρισμοί που ερείδονται αποκλειστικά στην κοστολόγηση των οικονομικών προσφορών των συμμετεχόντων στον διαγωνισμό, η οποία ανάγεται στους οικονομοτεχνικούς παράγοντες και στα οικονομικά δεδομένα που ισχύουν για καθέναν από τους διαγωνιζόμενους (πρβλ. ΕΑ 12/2020). Μόνη δε η υποβολή χαμηλότερης προσφοράς σε επιμέρους κονδύλια, σε σχέση με τις λοιπές υποβληθείσες προσφορές, δεν αρκεί προκειμένου να εξετασθεί η οικονομική προσφορά του μειοδότη ως ασυνήθιστα χαμηλή (πρβλ. ΕΑ ΣτΕ 165/2020, 20/2020, 290/2017).

29. Στην προκείμενη περίπτωση, η προσφεύγουσα βάλλει κατά της προσφοράς της μειοδότης, στην οποία και κατακυρώθηκε το αποτέλεσμα του διαγωνισμού, προβάλλοντας ότι αυτή είναι ασυνήθιστα χαμηλή, διότι το κονδύλιο αναλωσίμων δεν παρίσταται *«κατά την κοινή πείρα και λογική»* επαρκές για την παροχή των υπό ανάθεση υπηρεσιών. Η προσφεύγουσα δεν εκθέτει ειδικότερα κοστολογήσιμα στοιχεία επί των οποίων στηρίζεται ο ισχυρισμός της, παρά μόνο ενδεικτικά την τιμή μονάδας ενός (1) από τα συνολικά δεκαεπτά (17) προϊόντα καθαρισμού που περιέχονται στην τεχνική προσφορά της ... (βλ. αρχείο «..._signed»), χωρίς, μάλιστα, καμία αναφορά στην συχνότητα χρήσης του συγκεκριμένου προϊόντος και στην, έστω κατ'εκτίμηση, απαιτούμενη ποσότητα αυτού, σύμφωνα με τις τεχνικές προδιαγραφές της σύμβασης. Με το ανωτέρω περιεχόμενο και ενόψει όσων έγιναν δεκτά ανωτέρω, οι προκείμενοι ισχυρισμοί της προσφεύγουσας, δεν παρίστανται ουσιώδεις και συγκεκριμένοι, ούτε επαρκούν για τον χαρακτηρισμό της προσφοράς της μειοδότης ως ασυνήθιστα χαμηλής και, άρα, και ο τέταρτος λόγος της πρώτης προδικαστικής προσφυγής πρέπει να απορριφθεί.

30. Με τον πέμπτο λόγο της πρώτης προδικαστικής προσφυγής η προσφεύγουσα προβάλλει ότι οι προσφορές των λοιπών έξι οικονομικών φορέων ..., ..., ..., ..., ... και ... είναι απορριπτέες, διότι δεν περιλαμβάνουν το κόστος που αντιστοιχεί στις εργασίες καθαριότητας που πρέπει να εκτελούνται σε εβδομαδιαία, μηνιαία και τετραμηνιαία βάση. Ειδικότερα, η

προσφεύγουσα προβάλλει ότι από τις προσφορές των ανωτέρω οικονομικών φορέων δεν προκύπτει η απασχόληση περισσότερων εργαζομένων από αυτούς που θα απασχολούνται για τις καθημερινές εργασίες καθαριότητας, προκειμένου να πραγματοποιούνται οι πρόσθετες εργασίες ανά εβδομάδα, μήνα και τετράμηνο. Η αναθέτουσα αρχή αντιτάσσει στα ανωτέρω ότι από τη Διακήρυξη δεν προβλέπει ότι η εκτέλεση των ανωτέρω εργασιών θα υπερέβαινε τις οριζόμενες ώρες εργασίας εβδομαδιαίως.

31. Η Διακήρυξη προβλέπει στο «ΜΕΡΟΣ Α - ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΤΜΗΜΑ 1 ΚΕΝΤΡΙΚΟ (περιλαμβάνονται και οι ώρες για την ...)» του Παραρτήματος Ι ότι *«Για τον εν λόγω καθαρισμό, ο ανάδοχος αναλαμβάνει την υποχρέωση να απασχολεί καθημερινώς και υποχρεωτικώς έντεκα (11) άτομα από τα οποία δύο (2) πρέπει απαραιτήτως να εργάζονται από τις 07:00 έως τις 14:00 στο κτίριο του Το υπόλοιπο συνεργείο των 9 ατόμων θα προσέρχεται καθημερινώς από τις 15:00 και μέχρι 19:00. (250 ώρες εβδομαδιαίως). Ο ως άνω αριθμός προσωπικού και τα ωράριά του δύνανται να τροποποιηθούν, ανάλογα με τις ανάγκες της αναθέτουσας αρχής, κατόπιν έγγραφης συμφωνίας, αρκεί οι συνολικές ώρες απασχόλησης του προσωπικού, εβδομαδιαίως στο κτήριο της ..., στην ... και στο ..., να παραμένουν 258».*

32. Περαιτέρω, στο ίδιο Παράρτημα της Διακήρυξης περιγράφονται αναλυτικά οι εργασίες καθαρισμού που πρέπει να πραγματοποιούνται σε καθημερινή, εβδομαδιαία, μηνιαία και τετραμηνιαία βάση. Όπως βάσιμα υποστηρίζει η αναθέτουσα αρχή, από κανένα σημείο της Διακήρυξης δεν προκύπτει ότι για την εκτέλεση όλων των εργασιών, πέραν των καθημερινών, απαιτείται η απασχόληση εργαζομένων πέραν των απαιτούμενων 258 ωρών εβδομαδιαίως.

33. Ενόψει των ανωτέρω, ο προκείμενος λόγος πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος, διότι προβάλλεται χωρίς έννομο συμφέρον της προσφεύγουσας, η οποία προσάπτει μεν στους λοιπούς οικονομικούς φορείς ότι δεν έχουν υπολογίσει στην προσφορά τους αυτοτελώς το κόστος εκτέλεσης περιοδικών εργασιών, αλλά, όπως προκύπτει από το αρχείο «ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΡΘΡΟΥ 68 Ν.3863.2010» της οικονομικής προσφοράς της και η ίδια την έχει καταρτίσει στη βάση της παροχής 258 ωρών εργασίας ανά εβδομάδα (9 εργαζόμενοι ανά ημέρα για 4 ώρες και 2 εργαζόμενοι ανά ημέρα

για 6 ώρες στην ... και 2 εργαζόμενοι ανά εβδομάδα για 4 ώρες έκαστος για τις λοιπές δύο Υπηρεσίες του Τμήματος 1), χωρίς να προσαυξάνει τις απαιτούμενες από τη Διακήρυξη αυτές ώρες με πρόσθετη διάρκεια απασχόλησης του προσωπικού για την εκτέλεση των εβδομαδιαίων, μηνιαίων και τετραμηνιαίων εργασιών.

34. Σε κάθε περίπτωση, ο προκείμενος λόγος της πρώτης προδικαστικής προσφυγής είναι απορριπτέος και ως αβάσιμος, διότι η Διακήρυξη απαιτεί εβδομαδιαία απασχόληση για την εκτέλεση των υπηρεσιών καθαριότητας του επίμαχου Τμήματος 1 συνολικής διάρκειας 258 ωρών, εντός των οποίων εκτελούνται οι προβλεπόμενες εργασίες κάθε είδους, χωρίς, δηλαδή, να απαιτείται η εκτέλεση των εβδομαδιαίων, μηνιαίων και τετραμηνιαίων εργασιών εκτός του βασικού ωραρίου των εργαζόμενων καθαριότητας του αναδόχου. Για όλους τους ανωτέρω λόγους και ο πέμπτος λόγος της πρώτης προδικαστικής προσφυγής πρέπει να απορριφθεί.

35. Με τον έκτο λόγο της πρώτης προδικαστικής προσφυγής η προσφεύγουσα προβάλλει ότι η προσφορά της ... είναι απορριπτέα, διότι καταρτίστηκε με υπολογισμό εργατικού κόστους εκτέλεσης της σύμβασης μικρότερο του νόμιμου. Ειδικότερα, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι ο προαναφερθείς οικονομικός φορέας έχει υπολογίσει, κατά παράβαση των οικείων διατάξεων του νόμου και της Διακήρυξης, τις ασφαλιστικές εισφορές με τον μειωμένο συντελεστή του άρθρου 31 ν. 4756/2020, ο οποίος ισχύει μέχρι την 31/12/2022, και για το διάστημα εκτέλεσης της σύμβασης από 1/1/2023 και εξής, παρά το γεγονός ότι για το έτος 2023 επανέρχονται σε ισχύ οι συντελεστές του ν. 4387/2016.

36. Ο προκείμενος λόγος της πρώτης προδικαστικής προσφυγής είναι βάσιμος, διότι, όπως παγίως κρίνεται (βλ. ΔΕφΑθ 999/2022, 2117/2021, 430/2021, ΔΕφΘες/νίκης 357/2022, 215/2022, 218/2021 κ.α., ΑΕΠΠ 1206,1207/2022, 85/2022 κ.α.), η ρύθμιση για μειωμένες ασφαλιστικές εισφορές της παρ. 3 του άρθρου 31 Ν. 4756/2020 έχει σαφώς προσδιορισμένη χρονική ισχύ έως 31.12.2022, μετά την πάροδο της οποίας επανέρχεται αυτοδικαίως το προηγούμενο ασφαλιστικό καθεστώς, οι δε οικονομικοί φορείς που συμμετέχουν σε διαγωνισμό ανάθεσης δημόσιας σύμβασης οφείλουν καταρχήν να γνωρίζουν και να εφαρμόζουν σωστά την παραπάνω διάταξη σε συνδυασμό με τις λοιπές κοινωνικοασφαλιστικές

ρυθμίσεις και να διαμορφώνουν αναλόγως τις οικονομικές τους προσφορές, υπολογίζοντας τις αναλογούσες ασφαλιστικές εισφορές με βάση τα υψηλότερα ποσοστά που προβλέπονται από τις διατάξεις των άρθρων 48 του ν. 4670/2020 και 97 του ν. 4387/2016, εφόσον το διάστημα εκτέλεσης της σύμβασης εκτείνεται πέραν του χρονικού σημείου λήξης της εφαρμογής της παρ. 3 του άρθρου 31 Ν. 4756/2020.

37. Συγκεκριμένα, μετά τη λήξη ισχύος της ανωτέρω περιορισμένης διάρκειας ρύθμισης επανέρχονται σε ισχύ συντελεστές ασφαλιστικών εισφορών ανερχόμενοι για πλήρη απασχόληση σε 26,23% και για εργασία τριάντα (30) ωρών εβδομαδιαίως σε 26,71%. Στην προκείμενη περίπτωση, η διάρκεια της υπό ανάθεση σύμβασης προβλέπεται από τη Διακήρυξη ετήσια. Δεδομένου δε ότι η καταληκτική ημερομηνία υποβολής προσφορών ορίστηκε στις 20/7/2022, η εκτέλεση της υπό ανάθεση σύμβασης προβλέπεται να εκταθεί και στο έτος 2023 και, επομένως, οι διαγωνιζόμενοι όφειλαν να καταρτίσουν την οικονομική προσφορά τους λαμβάνοντας υπόψη την επαναφορά των συντελεστών ασφαλιστικών εισφορών στους προβλεπόμενους από τις διατάξεις των άρθρων 48 του ν. 4670/2020 και 97 του ν. 4387/2016.

38. Όπως βάσιμα υποστηρίζει η πρώτη προσφεύγουσα, η ... υπολόγισε τις ασφαλιστικές εισφορές για ολόκληρη τη διάρκεια εκτέλεσης της σύμβασης με συντελεστή 22,77%, σε κάθε περίπτωση μικρότερη από τον εφαρμοστέο κατά το έτος 2023. Με τον τρόπο αυτό, ο ανωτέρω οικονομικός φορέας παραβίασε τις διατάξεις της Διακήρυξης, καθώς και των αντίστοιχων άρθρων 18 παρ. 2 και 95 παρ. 5 α' του Ν. 4412/2016. Η πλημμέλεια δε αυτή συνιστά λόγο απόρριψης της προσφοράς της και, ως εκ τούτου ο τελευταίος λόγος της πρώτης προδικαστικής προσφυγής πρέπει να γίνει δεκτός.

39. Με τον μόνο λόγο της δεύτερης προδικαστικής προσφυγής, η προσφεύγουσα «...» ζητά την ακύρωση των προσβαλλόμενων κατά το μέρος τους, με το οποίο απορρίφθηκε η οικονομική προσφορά της ως ασυνήθιστα χαμηλή, χωρίς αυτή να κληθεί να παράσχει εξηγήσεις επ' αυτής.

40. Η αναθέτουσα αρχή αντιτάσσει σχετικά ότι η Επιτροπή Διαγωνισμού έκρινε ότι η προσφορά της προσφεύγουσας, η οποία προβλέπει κόστος αναλωσίμων ποσού 700,00 ευρώ, είναι ιδιαίτερα χαμηλή και ανεπαρκής τόσο μεμονωμένα όσο και σε σύγκριση με τις υπόλοιπες προσφορές. Κατά τους ισχυρισμούς της αναθέτουσας αρχής, η ανάλυση κόστους της οικονομικής

προσφοράς της προσφεύγουσας δεν κατέλιπε κανένα περιθώριο αμφιβολίας στην Επιτροπή Διαγωνισμού ως προς την ανεπάρκεια του συγκεκριμένου κονδυλίου και, επομένως, δεν απαιτήθηκε να κληθεί ο οικονομικός φορέας για διευκρινίσεις σχετικά με την οικονομική προσφορά, διότι οποιαδήποτε εξήγηση και εάν παρεχόταν δεν θα μετέβαλε την απόφαση της Επιτροπής.

41. Η παρεμβαίνουσα ... προβάλλει ότι η ... έχει ήδη υποβάλει με την προσφορά της ανάλυση του κόστους των αναλωσίμων, το οποίο δεν μπορεί να αποσαφηνιστεί περαιτέρω, διότι αυτό θα αποτελούσε ανεπίτρεπτη τροποποίηση της προσφοράς της. Η παρεμβαίνουσα ... προβάλλει ομοίως ότι οι υπολογισμοί της ... δεν επιδέχονται εξηγήσεων και, περαιτέρω, ότι από τα υποβληθέντα ενώπιον της ΕΑΔΗΣΥ στοιχεία δεν τεκμηριώνεται επαρκώς η προσφερθείσα τιμή.

42. Επειδή, η Διακήρυξη του προκείμενου διαγωνισμού ορίζει τα εξής: *«3.1.2.1 Μετά την κατά περίπτωση ηλεκτρονική αποσφράγιση των προσφορών η Αναθέτουσα Αρχή προβαίνει στην αξιολόγηση αυτών, μέσω των αρμόδιων πιστοποιημένων στο ΕΣΗΔΗΣ οργάνων της, εφαρμοζόμενων κατά τα λοιπά των κειμένων διατάξεων ... Εάν οι προσφορές φαίνονται ασυνήθιστα χαμηλές σε σχέση με το αντικείμενο της σύμβασης, η αναθέτουσα αρχή απαιτεί από τους οικονομικούς φορείς, μέσω της λειτουργικότητας της «Επικοινωνίας» του ηλεκτρονικού διαγωνισμού στο ΕΣΗΔΗΣ, να εξηγήσουν την τιμή ή το κόστος που προτείνουν στην προσφορά τους, εντός αποκλειστικής προθεσμίας, κατά ανώτατο όριο είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση της σχετικής πρόσκλησης. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζονται τα άρθρα 88 και 89 ν. 4412/2016. η) για την οποία ο προσφέρων δεν παράσχει, εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση σε αυτόν σχετικής πρόσκλησης της αναθέτουσας αρχής, εξηγήσεις αναφορικά με την τιμή ή το κόστος που προτείνει σε αυτήν, στην περίπτωση που η προσφορά του φαίνεται ασυνήθιστα χαμηλή σε σχέση με τις υπηρεσίες, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 88 του ν.4412/2016 ... 2.4.6 Λόγοι απόρριψης προσφορών. Η αναθέτουσα αρχή με βάση τα αποτελέσματα του ελέγχου και της αξιολόγησης των προσφορών, απορρίπτει, σε κάθε περίπτωση, προσφορά: ... η) για την οποία ο προσφέρων δεν παράσχει, εντός αποκλειστικής προθεσμίας είκοσι (20) ημερών από την κοινοποίηση σε αυτόν σχετικής πρόσκλησης της αναθέτουσας αρχής, εξηγήσεις αναφορικά με*

την τιμή ή το κόστος που προτείνει σε αυτήν, στην περίπτωση που η προσφορά του φαίνεται ασυνήθιστα χαμηλή σε σχέση με τις υπηρεσίες, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 88 του ν.4412/2016,θ) εφόσον διαπιστωθεί ότι είναι ασυνήθιστα χαμηλή διότι δεν συμμορφώνεται με τις ισχύουσες υποχρεώσεις της παρ. 2 του άρθρου 18 του ν.4412/2016».

43. Όπως προαναφέρθηκε (βλ. πιο πάνω σκέψεις 27-28), από τις ανωτέρω διατάξεις της Διακήρυξης, οι οποίες στοιχούν προς αυτές του άρθρου 88 ν. 4412/2016, προκύπτει ότι, σε περίπτωση που κάποια οικονομική προσφορά εμφανιστεί ως ασυνήθιστα χαμηλή εκ πρώτης όψεως, κατά την εκτίμηση της αναθέτουσας αρχής, η τελευταία οφείλει να εξακριβώσει τη σοβαρότητα και τη φερεγγυότητά της προσφοράς καλώντας τον οικονομικό φορέα να παράσχει εξηγήσεις σχετικά με τα κονδύλια που δημιουργούν αμφιβολίες για την επάρκειά τους. Και ναι μεν η αναθέτουσα αρχή διαθέτει ευρεία διακριτική ευχέρεια να εκτιμήσει εάν μία προσφορά εμφανίζεται ή όχι ως ασυνήθιστα χαμηλή, αλλά στην περίπτωση που κρίνει ότι συντρέχει τέτοια περίπτωση, οφείλει κατά δεσμία αρμοδιότητα («η αναθέτουσα αρχή απαιτεί...») να καλέσει τον οικονομικό φορέα να εξηγήσει την τιμή ή το κόστος της προσφοράς του προσκομίζοντας τα αναγκαία δικαιολογητικά και παρέχοντας επαρκή στοιχεία για την προσφερόμενη τιμή (βλ. ΣτΕ 7μ 726/2022, ΣτΕ 199/2021, 154/2021, ΕΑ ΣτΕ 12/2020, ΕλΣυν Τμ VI (Στ' Διακοπών) 325/2019, σκ. ΙΙ.Β, (Δ' Διακοπών) 1345/2018, σκ ΙΙ.Β, 47/2018, σκ. ΙΙ.Γ κ.α.).

44. Στην προκείμενη περίπτωση, η Επιτροπή Διαγωνισμού εισηγήθηκε με το Πρακτικό 1 την απόρριψη της προσφοράς της προσφεύγουσας ως ασυνήθιστα χαμηλής, αφού έκρινε ότι, σε κάθε περίπτωση, το κόστος των αναλωσίμων είναι εξαιρετικά χαμηλό για να εξυπηρετήσει την καλή εκτέλεση της σύμβασης, το δε αρμόδιο αποφαινόμενο όργανο επικύρωσε το ανωτέρω πρακτικό και απέκλεισε την δεύτερη προσφεύγουσα, χωρίς σε οποιοδήποτε σημείο της διαγωνιστικής διαδικασίας να κληθεί αυτή να παράσχει εξηγήσεις επί της προσφοράς της.

45. Με τον τρόπο αυτόν, τα όργανα της αναθέτουσας αρχής παραβίασαν, όπως βάσιμα υποστηρίζει η προσφεύγουσα, την επιβαλλόμενη από τις προπαρατεθείσες διατάξεις της Διακήρυξης και το άρθρο 88 ν. 4412/2016 υποχρέωσή τους να καλέσουν με αιτιολογημένη και σαφή πρόσκληση την προσφεύγουσα, της οποίας η προσφορά εμφανίστηκε κατ' αρχήν ως

ασυνήθιστα χαμηλή, να εξηγήσει με κάθε πρόσφορο στοιχείο την προσφερθείσα τιμή, απορριπτομένων των περί του αντιθέτου ισχυρισμών της αναθέτουσας αρχής και των παρεμβαινουσών ... και Επομένως, ο μόνος λόγος της δεύτερης προδικαστικής προσφυγής πρέπει να γίνει δεκτός και να ακυρωθούν οι προσβαλλόμενες, προκειμένου η υπόθεση να αναπεμφθεί στην αναθέτουσα αρχή, ώστε να ασκήσει τις κατ' άρθρα 88 Ν. 4412/2016 και 3.1.2.1 της Διακήρυξης αρμοδιότητές της.

Για τους λόγους αυτούς

- Δέχεται εν μέρει την πρώτη προδικαστική προσφυγή της «...».
- Δέχεται τη δεύτερη προδικαστική προσφυγή της «...».
- Δέχεται τις παρεμβάσεις της «...» και της «...» κατά της πρώτης προσφεύγουσας «...».
- Απορρίπτει την παρέμβαση της «...» κατά της πρώτης προσφεύγουσας «...».
- Απορρίπτει τις παρεμβάσεις της «...» και της «...» κατά της δεύτερης προσφεύγουσας «...».
- Ακυρώνει τις προσβαλλόμενες και αναπέμπει στην αναθέτουσα αρχή, κατά το σκεπτικό.
- Ορίζει την επιστροφή των καταβληθέντων παραβόλων σε αμφότερες τις προσφεύγουσες.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στις 30 Νοεμβρίου 2022 και εκδόθηκε στις 5 Δεκεμβρίου 2022 στον Άγιο Ιωάννη Ρέντη.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΙΩΑΝΝΗΣ – ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΛΚΙΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ – ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ